

Udskriftsdato: 23. december 2025

2014/1 BSF 20 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af forretningsordenen for Folketinget
(Forholdsmæssig fordeling af formandsposter i de stående udvalg m.v.)

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 7. november 2014 af Mogens Lykketoft (S), Bertel Haarder (V), Pia Kjærsgaard (DF), Lone Lokindt (RV), Per Clausen (EL), Kristian Jensen (V), Leif Lahn Jensen (S), Peter Skaarup (DF), Camilla Hersom (RV), Jonas Dahl (SF), Stine Brix (EL), Simon Emil Ammitzbøll (LA) og Brian Mikkelsen (KF)

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af forretningsordenen for Folketinget

(Forholdsmæssig fordeling af formandsposter i de stående udvalg m.v.)

§ 1

I forretningsordenen for Folketinget, som vedtaget den 17. december 1953 og ændret senest den 28. juni 2013, foretages følgende ændring:

1. I § 8, *stk. 1*, indsættes før 1. pkt.:

»Fordelingen af formands- og næstformandsposter i udvalgene sker efter forholdstal, jf. dog § 7, stk. 3, på samme måde som ved valg af udvalgsmedlemmer, jf. § 36, medmindre valggrupperne i enighed beslutter andet. Ved valg af formand og næstformand, jf. 7. og 8. pkt. og stk. 2, skal udvalgene respektere den foretagne fordeling, jf. 1. pkt.«

§ 2

Folketingsbeslutningen træder i kraft efter førstkommende valg til Folketinget.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Fordeling af udvalgsformandsposter m.v.

1.1. Gældende regler

Ifølge forretningsordenens § 8, stk. 1, vælges blandt et udvalgs medlemmer en formand og en næstformand. Da det største valgforbund har flertal i alle udvalg, indebærer reglen, at dette valgforbund i realiteten ville kunne sætte sig på formandspladsen i alle udvalg.

I praksis beror fordelingen af formands- og næstformandsposter blandt partierne i Folketinget på politiske forhandlinger mellem de valggrupper, der er anmeldt for Folketingets formand, jf. FFO § 36, stk. 1. For nogle udvalgs vedkommende har der ved fordelingen udviklet sig en praksis. F.eks. besættes formandsposten i Finansudvalget af et medlem af »regeringens valggruppe«, mens formandsposten i Europaudvalget i de senere år har været besat af et medlem fra »oppositionens valggruppe«. Også for så vidt angår visse andre udvalg end de stående udvalg, har der dannet sig en praksis. F.eks. besættes formandsposten i Det Udenrigspolitiske Nævn af et medlem af »regeringens valggruppe«, mens formandsposten i delegationen til Nordisk Råd og i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne besættes af et medlem af »oppositionens valggruppe«.

1.2. Hidtidig praksis

Ordningen med stående udvalg, som den kendes i dag, blev indført i Folketinget med virkning fra folketingsåret 1972-73. Før 1972-73 var antallet af stående udvalg langt mindre, og der blev i stedet i højere grad nedsat ad hoc-udvalg til behandling af sager. Ved den første nedsættelse af de stående udvalg i 1972-73 blev alle formandsposter besat af medlemmer af regeringspartiet (Socialdemokratiet).

Efter valget den 4. december 1973 fik regeringspartiet (Venstre) ikke nok »menige« medlemmer til at kunne dække formands- og næstformandsposterne i alle de stående udvalg. Den efterfølgende fordeling af posterne beroede således på forhandlinger blandt partierne, hvilket betød en fordeling af posterne blandt både regeringsbærende partier og oppositionspartier.

Denne praksis har været fulgt siden, idet fordelingen af formandsposterne imellem den regeringsbærende valggruppe og oppositionens valggruppe har været varierende.

I det følgende redegøres kort for fordelingen af formands- poster i udvalgte folketingsår.

Folketingsåret 1980-81, Ministeriet Anker Jørgensen IV

Af 24 formandsposter havde Socialdemokratiet 16, Venstre 3, Det Konservative Folkeparti 3, Fremskridtspartiet 1 og Det Radikale Venstre 1.

Regeringsbærende valggruppe: 17

Oppositionens valggrupper: 7

Folketingsåret 1985-86, Ministeriet Poul Schlüter I

Af 26 formandsposter havde Socialdemokratiet 6, Det Konservative Folkeparti 9, Venstre 4, Socialistisk Folkeparti 3, Det Radikale Venstre 2, Centrum-Demokraterne 1 og Kristeligt Folkeparti 1.

Regeringsbærende valggruppe: 15

Oppositionens valggrupper: 11

Folketingsåret 1994-95, Ministeriet Poul Nyrup Rasmussen II

Af 26 formandsposter havde Socialdemokratiet 7, Venstre 5, Det Konservative Folkeparti 5, Socialistisk Folkeparti 4, Fremskridtspartiet 1, Det Radikale Venstre 2 og Centrum-Demokraterne 2.

Regeringsbærende valggruppe: 15

Oppositionens valggruppe: 11

Folketingsåret 2004-05 (2. samling), Ministeriet Anders Fogh Rasmussen II

Af 25 formandsposter havde Venstre 9, Socialdemokratiet 2, Dansk Folkeparti 6, Det Konservative Folkeparti 5, Det Radikale Venstre 1, Socialistisk Folkeparti 1 og Enhedslisten 1.

Regeringsbærende valggruppe: 20

Oppositionens valggruppe: 5

Folketingsåret 2011-12, Ministeriet Helle Thorning-Schmidt I

Af 26 formandsposter havde Socialdemokratiet 11, Venstre 5, Dansk Folkeparti 2, Radikale Venstre 3, Socialistisk Folkeparti 3, Liberal Alliance 1 og Det Konservative Folkeparti 1.

Regeringsbærende valggruppe: 17

Oppositionens valggruppe: 9

1.3. Tidligere drøftelser om forholdsmæssig fordeling af formandsposterne

Efter valget i februar 2005 rejste oppositionens valggruppe kritik af fordelingen af formandspladser, da valgforbundet fik overladt formandsposten i 5 af 25 stående udvalg.

Spørgsmålet blev bl.a. drøftet i forbindelse med den konference, Folketinget og regeringen afholdt i oktober 2006 om samspillet mellem regering og Folketing.

Af den betænkning og indstilling, der blev udarbejdet som opfølgning på konferencen, fremgår følgende om spørgsmålet.

»6. Fordeling af formandskaber i de stående udvalg

Efter de gældende regler vælges formanden i de enkelte stående udvalg af flertallet i det enkelte udvalg. Da det største valgforbund (valggruppe) har flertal i alle udvalg, indebærer dette, at det største forbund (typisk regeringspartierne og støttepartier) vil kunne besætte alle formandsposter. De seneste mange år har det været kutyme, at det største valgforbund har overladt en række formandsposter til oppositionens valgforbund.

Udvalget foreslår, at det forelægges gruppeformændene til drøftelse, om udvalgsposterne med virkning fra næste valgperiode i højere grad skal fordeles forholdsmæssigt af valgforbundene, eventuelt således at regeringen forhåndsbesætter formandsposten i Finansudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn.«

1.4. beslutningsforslagets indhold

De stående udvalg:

Forslagsstillerne foreslår, at der gennemføres en ændring af forretningsordenen med virkning fra næste folketingsvalg, således at det fastslås, at fordelingen af formandsposter skal afspejle folketingsgruppernes (valggruppernes) størrelse.

Det foreslås, at fordelingen sker efter d'Hondts metode, der i forvejen anvendes i Folketinget ved fordelingen af udvalgspladser, og som er beskrevet i forretningsordenens § 36. De ved beregningen fremkomne delingstal vil afgøre, i hvilken rækkefølge valggrupperne vælger, hvilke udvalg de ønsker at besætte formandsposten i. Som valggrupperne ser ud nu, hvor de er næsten lige store (92/87), ville det betyde, at de skiftes til at vælge. Den interne fordeling i en valggruppe af de valgte formandsposter vil stadig afhænge af aftaler internt i valggruppen.

Forslagsstillerne foreslår endvidere, at følgende af de stående udvalg undtages fra den forholdsmæssige fordeling:

- 1) Udvalget for Forretningsordenen, hvor Folketingets formand er »født« formand og Folketingets første næstformand er »født« næstformand, jf. forretningsordenens § 7, stk. 3.
- 2) Finansudvalget, hvor formandsposten besættes af et medlem af den regeringsbærende valggruppe.
- 3) Europaudvalget, hvor formandsposten besættes af et medlem af oppositionens valgforbund. I tilfælde af at der er flere oppositionsvalggrupper, besættes formandsposten af den største af disse.

Øvrige udvalg, delegationer:

Den række af delegationer, udvalg og lign., hvortil Folketinget vælger medlemmer, vil ikke direkte være omfattet af en ændring af forretningsordenen.

For nogle af disse udvalgs vedkommende er der fastsat regler om besættelsen af formandsposten. F.eks. fremgår det af lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester, at udvalget selv vælger sin formand. En tilsvarende bestemmelse findes i lov om Det Udenrigspolitiske Nævn. Der er dog, for så vidt angår disse to udvalg/nævn, praksis for, at formandsposten besættes af henholdsvis et medlem af oppositionens valggruppe og regeringens valggruppe.

Også for andre udvalg, delegationer m.v.s vedkommende har der dannet sig en praksis. F.eks. besættes formandsposten for delegationen til Nordisk Råd af et medlem af oppositionen, mens formandsposten for Statsrevisorerne afgøres ud fra anciennitet.

Forslagsstillerne foreslår at lade øvrige udvalg, delegationer m.v. indgå i den forholdsmæssige fordeling, dog således at følgende udvalg, delegationer m.v. undtages:

- 1) Det Udenrigspolitiske Nævn, hvor formandsposten besættes af et medlem af regeringens valggruppe.
- 2) Delegationen til Nordisk Råd, hvor formandsposten besættes af et medlem af oppositionens valggruppe. I tilfælde af at der er flere oppositionsvalgforbund, besættes formandsposten af det største af disse.
- 3) Delegationen til Europarådet, hvor formandsposten besættes af regeringens valggruppe, mens næstformandsposten besættes af oppositionens valggruppe. I tilfælde af at der er flere oppositionsvalggrupper, besættes næstformandsposten af det største af disse.
- 4) Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, hvor formandsposten besættes af et medlem af oppositionens valggruppe. I tilfælde af at der er flere oppositionsvalggrupper, besættes formandsposten af det største af disse.
- 5) Statrevisorerne.

Næstformandsposter:

Forslagsstillerne foreslår, at også næstformandsposterne i de stående udvalg og øvrige udvalg, delegationer m.v. fordeles forholdsmæssigt.

Bemærkninger til beslutningsforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at fordelingen af formandsposter og næstformandsposter sker forholdsmæssigt efter den d'Hondts metode.

Rent praktisk skal Folketingets Administration, så snart mandatfordelingen er kendt efter et folketingsvalg, bistå grupperne med beregninger. Når valggrupperne er indgået, vil Folketingets Administration udarbejde en liste med delingstal til brug for gruppernes fordeling af formandsposterne. I tilfælde af lige store delingstal foretages lodtrækning.

Det forventes, at der, som det også efter de nugældende regler er tilfældet, kun vil foreligge én indstilling om besættelse af formands- og næstformandsposten, og at reglerne i § 8, stk. 1, 4.-6. pkt., der

bliver 6.-8. pkt., reelt heller ikke efter den foreslåede ordning vil få nogen betydning. Reglerne foreslås dog videreført for at sikre mulighed for en formel afklaring af eventuelle dobbeltindstillinger inden for en valggruppe.

Sætningen »medmindre valggrupperne i enighed beslutter andet« er medtaget for sikre, at den aftale/praksis, der eksisterer mellem valggrupperne om at undtage visse udvalg fra den forholdsmæssige fordeling, og som er beskrevet i de almindelige bemærkninger ovenfor, kan videreføres.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor.

Til § 2

Den foreslåede ændring indebærer en væsentlig ændring af den måde, hvorpå formændene i de stående vælges. Det findes mest korrekt, at ændringen først træder i kraft efter et folketingsvalg.

Skriftlig fremsættelse

Mogens Lykketoft (S) m.fl.:

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af forretningsordenen for Folketinget (Forholdsmæssig fordeling af formandsposter i de stående udvalg m.v.)

(Beslutningsforslag nr. B 20)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.